

F e l i k s P a l m a

Mapa vremena

Prevod sa španskog
Sandra Nešović

Beograd
2010
DERETA

*Za Sonju, jer postoje i oni romani
koji se nikad ne završavaju...*

„Razlika između prošlosti, sadašnjosti i budućnosti zapravo je čista iluzija, mada je tu reč o jednoj trajnoj iluziji.“

Albert Ajnštajn

„Najsavršenije i najjezivije umetničko delo čovečanstva jeste podela vremena.“

Elijas Kaneti

„Šta me očekuje u pravcu kojim se ne zaputim?“

Džek Keruak

PRVI DEO

*Samo napred, poštovani čitaoče,
zaroni u ove uzbudljive stranice
našeg feljtona,
gde ćeš pronaći avanture
o kojima nisi mogao ni da sanjaš!*

Ukoliko, kao svaka razumna osoba,
veruješ da je vreme nalik vodenoj struji
koja sve što se rodi brzo odvlači
prema onoj mračnoj obali, ovde ćeš
otkriti da prošlost može iznova da se
utaba, da čovek može ponovo da gazi
tragovima sopstvenih koraka
zahvaljujući jednoj mašini
koja ima moć da putuje kroz vreme.

**Snažna osećanja i zadivljenost
su zagarantovani.**

PRVO POGLAVLJE

Endrju Harington bi radije da je moguće umreti više puta, Ekako ne bi morao da izabere jedan jedini pištolj među mnogima koje je njegov otac čuvao u vitrinama u glavnom salonu. Odluke nikada nisu bile njegova jača strana. Zapravo, posmatrano s razdaljine, njegov se život razvijao kao niz pogrešnih izbora, od kojih je poslednji pretio da spusti svoju dugačku senku na njegovu budućnost. Ali takvo postojanje prožeto neprimerenim ispadima sada je bilo na pragu svog završetka. Beše ubeđen da je ovog puta ispravno odlučio, budući da je izabrao da prestane da donosi bilo kakve dalje odluke. U budućnosti više neće grešiti, samim tim što neće ni imati budućnost. Bio je spreman da je prekine bez dužeg razmišljanja, tako što će na svoju desnu slepoočnicu prisloniti jedan od tih primeraka iz bogatog arsenala oružja njegovog oca. Činilo mu se da ne postoji drugi izlaz: poništavanje sopstvene budućnosti beše za njega jedini dostupan način da zatre svoju prošlost.

Proučavao je sadržaj vitrine, tu smrtonosnu zbirku koju je njegov otac s krajnjom predanošću upotpunjavao od kada se vratio s fronta. Njegov otac je obožavao te opasne igračke, mada je Endrju sumnjao da ih nije skupljao podstaknut nostalgijom nego zarad općinjenosti koju je u njemu budilo razmatranje raznovrsnih mogućnosti koje je čovek tokom niza godina osmišljavao u svrhu nezvaničnog oduzimanja života. S nezainteresovanošću koja beše sušta suprotnost posvećenosti njegovog oca, njegov je pogled prelazio preko tih spravica, naizgled poslušnih, gotovo krotkih, a koje su zapravo predstavljale živi grom u nečijoj ruci i koje su ratove poštedele one neprijatne bliskosti u borbi telom u telo. Endrju je pokušao da proceni ka-

kva je vrsta smrti vrebala, poput zveri u zasedi, unutar svake od njih pojedinačno. Koje oružje bi mu njegov otac preporučio kao najbolje da prospe sopstveni mozak? Pretpostavljao je da bi mu samokresi, oni već zastareli, koji su se punili spreda, kroz cev, ubacivanjem baruta, municije i gužvice papira u vidu zapušača svaki put pred željeni pucanj, omogućili otmenu smrt, ali takođe i sporu, tešku. Poželjnija je bila brza smrt, kakvu su obezbeđivali moderni revolveri, zašušskani u svojim raskošnim kutijama obloženim plišem. Pažnju mu je privukao jednopotezni „kolt“, koji je delovao efikasno i lako za rukovanje, ali je odbacio tu pomisao setivši se da je upravo to revolver kojim se razmetao Bafalo Bil u onom cirkusu kojim se oponašao Divlji zapad, što beše patetičan spektakl u vidu simulacije njegovih preookeanskih avantura, pri čemu su korišćeni silom dovedeni Indijanci i tuce kilavih bikova koji su izgledali kao da su hranjeni opijumom. Nije želeo sa svojom smrću da se suoči kao sa avanturom. Odbacio je takođe i sjajni „smit&veson“, oružje koje je došlo glave Džesiju Džejsmu, jer se očigledno nije osećao na jednakom nivou kao taj bandit, a odustao je i od revolversa marke „vebli“, zato što mu je delovao suviše težak, čemu je u prilog išla i činjenica da je tokom kolonijalnih ratova nabavljan posebno u svrhu zaustavljanja kršnih Indijanaca. Potom se zagledao u jedan ljupki „peperboks“ s pokretnim burencetom, koji beše omiljen njegovom ocu, ali je gajio ozbiljne sumnje da je to smešno i nekako izveštačeno oružje moglo dovoljno ubedljivo da ispali metak. Konačno se odlučio za jedan elegantni „kolt“ s drškom obloženom bisernim školjkama, napravljen 1870. godine, koji će mu život oduzeti s nežnošću ravnom ženskom milovanju.

Uzeo ga je iz vitrine, uz vragolast osmeh na licu, prisećajući se svih onih prilika kada mu je otac zabranjivao da uopšte dotakne njegove pištolje. Ali sada se cenjeni Vilijam Harington nalazio u Italiji, gde je verovatno vređao Fontanu di Trevi svojim omalovažavajućim pogledom. Povrh svega, to je bila zaista srećna okolnost da su njegovi roditelji odlučili da krenu na proputovanje po Evropi u isto vreme kad je on zamislio svoje samoubistvo. Sumnjao je da će bilo ko od njih dvoje uspeti da protumači pra-

vu poruku sadržanu u tom njegovom činu – da je želeo da umre sam, baš kako je i živeo – ali dovoljna mu beše grimasa nezadovoljstva koju će njegov otac sigurno navući na lice kada otkrije da se ubio njemu iza leđa, bez njegovog dopuštenja.

Otvorio je ormarić u kome je stajala municija i stavio je šest metaka u burence revolvera. Pretpostavljao je da mu neće biti potrebno više od jednog metka, ali čovek nikada nije siguran šta sve može da se desi. Na kraju krajeva, prvi put će se naći oči u oči sa samoubistvom. Onda je zavio pištolj u maramu i stavio ga u džep svog kaputa, kao da je voćka koju je namera-
vao da kasnije usput pojede tokom šetnje, a pri tom je, nastavlja-
jući svoj repertoar izazivačkih postupaka, ostavio vitrinu otvorenu. Da je ranije pokazao takvu hrabrost, pomislio je, da se ikada usudio da se usprotivi svom ocu u pravom trenutku, ona bi još uvek bila živa. Ali, kad se on konačno nakanio, već je bilo prekasno. A već dugih osam godina ga je mučilo to za-
kašnjenje. Osam predugih godina tokom kojih je u njemu bol samo sve više rastao, šireći se u njegovoj unutrašnjosti kao ne-
ki prokleti korov, obavijajući njegove organe svojim vlažnim
dodirom, nagrizaajući mu dušu. Uprkos naporima njegovog ro-
đaka Čarlsa, bez obzira na povremeno traženje zabave i utehe u drugim ženskim telima, bol zbog Merine smrti je odbijala da
bude sahranjena. Ali noćas će na sve to staviti tačku. Dvadeset
i šesta godina je baš fino vreme za umiranje, prošlo mu je kroz
glavu, pa je zadovoljno opipao zamotuljak u svom džepu. Oružje je bilo tu. Sad mu je preostalo još samo da pronađe od-
govarajuće mesto gde će izvesti ceremoniju kakvu je zamislio. A postojalo je jedno jedino mesto gde to beše moguće.

Osećajući težinu revolvera blizu svog tela, što ga je smirivalo
poput talismana, sišao je niz velelepno stepenište u kućerini poro-
dice Harington, smeštene u otmenoj ulici Kensington gor, sasvim
blizu zapadnog ulaza u Hajd park. Iako nije imao nameru da pru-
ža nikakav poseban poslednji pogled za rastanak prema tim zido-
vima koji su ograničavali njegov dom skoro trideset godina, nije
mogao da izbegne da ga neki neobjašnjivi poriv ne natera da se
zaustavi ispred portreta koji je kraljevao predvorjem. Iz pozlaće-

nog okvira, njegov otac ga je posmatrao s negodovanjem. Nadmen i ponosit, nakon što se s teškom mukom uvukao u svoju staru pešadijsku uniformu u kojoj se kao mladić borio u Krimskom ratu sve dok mu jedan ruski bajonet nije proburazio butinu, usled čega je sada hramao, pa je njegov hod odlikovalo nešto nalik neujednačenom ljuljanju, Vilijam Harington je svetu upućivao pogled podrugljive osude, kao da je za njega čitav svemir jedno neuspelo umetničko delo, koje je još odavno smatrao propalim. Ko je odredio da se velom neprijatne magle prekrije bojno polje gde se odigravala bitka pred opsednutim Sevastopoljem, tako da niko nije mogao da vidi ni vrh sopstvenog bajoneta? Ko je odlučio da jedna žena može da bude odgovarajuća osoba za vođenje sudbine Engleske? Da li je Istok zaista najbolje mesto za izlazak sunca? Endrju nije imao prilike da upozna svog oca bez te ogorčene odbojnosti koja mu se nazirala u očima, tako da nije mogao biti siguran da li je on rođen tako neprijateljski nastrojen, ili su ga na Krimu time zarazili oni osmanlijski divljaci, ali beše izvesno da mržnja nije iščezla s njegovog lica, kao ožiljak od boginja, bez obzira na činjenicu da se sudbina koja se rastvorila pod njegovim čizmama vojnika bez budućnosti mogla neporecivo protumačiti kao blagonaklona. Zašto je bilo važno što je on kroz tu svoju budućnost morao da hoda sa štapom, kad ga je ona vodila samo ka napretku? Jer, bez potrebe da sklapa sporazume sa svakojakim đavolima, taj čovek gustih brkova i skladno raspoređenih crta lica, kako beše prikazan na slikarskom platnu, gotovo preko noći je postao jedan od najbogatije gospode u Londonu. Ni o čemu što je sada posedovao nije se usuđivao ni da sanja dok je izgubljeno srljao s podignutim bajonetom u tom davnom ratu. Ali način na koji je postigao takav uspeh predstavljao je jednu od najbolje čuvanih tajni u krugu njihove porodice; a samim tim, to beše potpuna misterija i za samog Endrjua.

A sada sledi onaj dosadni trenutak kada mladić treba da odluči koji šešir i koji kaput da odabere između svih onih kojima je bio prenatrpan plakar u predvorju, budući da čovek mora da izgleda pristojno čak i za smrt. U pitanju je scena koja, poznavajući Endrjua, može da potraje i po nekoliko beskrajskih minuta,

što smatram nepotrebnim da detaljno opišem, tako da ću iskoristiti ovu priliku da vam poželim dobrodošlicu u ovu priču koja je upravo počela, i koju sam, posle dužeg razmišljanja, odlučio da započnem upravo od ovog značajnog momenta, a ne nekog drugog; kao da sam i ja, takođe, bio prinuđen da se odlučim za jedan od mogućih početaka, vadeći ga iz mnoštva onih koji su sabijeni u kovčeg mogućnosti. Kada okončam s pripovedanjem ove priče, ako je uopšte budete ispratili do kraja, neki od vas će najverovatnije pomisliti da sam pogrešio u času odabira te niti od koje ću krenuti da razvezujem tkanje, da je možda bilo mudrije da poštujem hronološki red i da priču počnem od gospođice Hagerti. Moguće je da je to istina, ali ipak postoje priče koje prosto ne mogu da se pripovedaju od početka, a rekao bih da je ovo baš jedna od takvih.

I stoga, ostavimo na trenutak gospođicu Hagerti po strani, zaboravite čak i da sam je spomenuo, pa da možemo da nastavimo s Endrjuom, koji je, već opremljen šeširom i kaputom kako to red nalaže, noseći čak i debele rukavice kako bi zaštitio ruke od nemilosti zime, upravo izlazio iz kuće. Našavši se napolju, mlađić se zaustavio na početku stepeništa koje je vodilo ka vrtovima, dok su se stepenice razlivala pod njegovim nogama poput mermernih talasa. Odatle, bacio je pogled na svet u kom je odrastao, odjednom svestan toga da, ako sve protekne kako je zamislio, nikada više neće videti te prizore. Nad domom Haringtonovih sada se postepeno nadvijala noć, s onom usporenom blagošću kao kada se spušta veo. Pun mesec, mutnjikavo bele boje bez sjaja, vladao je nebom, rasipajući svoju mlečnu svetlost na uredne vrtove koji su okruživali kuću, od kojih većina beše nakićena tremovima, živim ogradama i posebno fontanama, tim ogromnim skalamerijama od kamena, ukrašenim raskošnim skulpturama sirena, fauna i ostalih nepostojećih stvorenja. Bilo ih je na desetine, zato što njegov otac, u nedostatku dobrog ukusa, nije iznalazio drugi način da prikaže svoju moć osim zgrtanjem skupih stvari koje ničemu nisu služile. Doduše, u slučaju fontana se takvo neobuzdano gomilanje i moglo opravdati, budući da su se one udruživale kada je trebalo uljuljkati noć nekom tečnom uspavankom koja je prosto pozivala čoveka da zažmuri i zabo-

ravi sve osim tog opojnog žuborenja. Nešto dalje, iza prostranog travnjaka savršeno podšišane površine, uzdizao se, ljupko kao labud koji se sprema da poleti, džinovski staklenik gde je njegova majka provodila najveći deo svog vremena, prepuštajući se hipnotičkom dejstvu cveća kao iz bajke, koje je nicalo iz semena donesenog iz kolonija.

Endrju je nekoliko minuta odmeravao Mesec, pitajući se da li će ljudska bića jednog dana biti u stanju da dopru do njega, kao što je pisao Žil Vern ili Sirano de Beržerak. Šta bi pronašao kad bi uspeo da stigne do njegove sedefaste površine, bilo da to ostvari putovanjem u dirižablu, ili u raketi ispaljenoj iz topa, ili nakačivši na telo na desetine bočica punih rose, s ciljem da ga one, isparavajući, podignu ka nebesima, kao što je to učinio junak iz dela onog hvalisavog Gaskonca? Pesnik Ariosto je ovaj satelit preobraćao u skladište kapsula u kojima se čuvao razum onih koji su ga izgubili, ali Endrjua je najviše privlačio Plutarhov predlog, koji ga je zamišljao kao mesto na koje se iseljavaju plemenite duše onda kad napuste svet živih. Isto kao i on, Endrju je radije verovao da na Mesecu, tamo gore, pokojnici imaju svoje kuće. Voleo je da ih zamišlja kako žive u harmoniji, u palatama od slonovače koje je izgradila vojska marljivih anđela, ili u pećinama produbljenim u tim belim stenama, koje su spremno čekale da se živi posle smrti uhvate za spasonosni pojas i zapute se tamo, s ciljem da iznova započnu svoj život, baš u tački gde je i prekinut. Ponekad je razmišljao o tome kako u nekoj od tih pećina sada stanuje i Meri, bez uspomena na ono što joj se dogodilo i zadovoljna što joj je smrt ponudila takvo postojanje, daleko bolje od njenog prethodnog života. Meri, prelepa u svoj toj belini, strpljivo čeka da se on već jednom smisli da puca sebi u glavu i dođe da zauzme prazno mesto u njenoj postelji.

Odvratio je pogled od Meseca kad je zapazio da ga Harold, kočijaš, čeka u dnu stepeništa, s već spremnom jednom od nekoliko kočija njegove porodice, kako mu je lično naredio. Primetivši da je počeo da silazi, stepenik po stepenik, kočijaš je požurio da mu otvori vrata kabine. Energija kojom se Harold toliko dičio oduvek je zabavljala Endrjua, budući da je to sma-

trao neobičnim za čoveka koji se bližio osmoj deceniji života, ali beše očigledno da je kočijaš ostao u dobroj formi.

– Do Milers Korta – zapovedio je mladić.

Harold se iznenadio kad je čuo takvo uputstvo.

– Ali, gospodine, pa tamo je...

– Ima li nekih problema, Harolde? – prekinuo ga je Endrju.

Kočijaš je nekoliko sekundi samo tupo zurio u njega, poluotvorenih usta, pre nego što je dodao:

– Nema, gospodine.

Endrju je klimnuo glavom, na taj mu način dajući do znanja da je razgovor završen. Ušao je u kočiju i smestio se na sedište od crvenog pliša. Suočivši se s odrazom svog lika na prozorskom staklu, uzdahnio je melanholično. Zar je to bledunjavo lice njegovo? Pred sobom je video lik čoveka kome je život izmicao a da toga i ne beše svestan, kao kada se perje malo pomalo rasipa iz jastuka, što u izvesnom smislu beše tačno. I dalje ga je krasilo srazmerno i ljupko lice koje je kao privilegiju dobio u času rođenja, ali sada ga je podsećalo na praznu ljušturu, na nešto neodređeno, napravljeno od pregršti pepela. Po svemu sudeći, patnja koja je tlačila njegovu dušu takođe je izvršila uticaj i na njegov spoljašnji izgled, jer jedva da je uspevao da se prepozna u tom klonulom mladiću upalih obraza, skrhanog pogleda i neuredne brade, koji ga je motrio s površine stakla. Bol je narušio sav njegov polet mladosti, pretvorivši ga u natmureno, žalosno stvorenje. Na svu sreću, ljuljuškanje koje je nastalo kada je Harold, nakon što je došao k sebi od čuđenja, uzeo uzde u svoje ruke, naglalo je Endrjua da zaboravi na to lice koje je delovalo kao da je vodenim bojama naslikano na platnu noći. Poslednji čin nesrećne predstave njegovog života upravo je počinjao, te je morao da usredsredi svu svoju pažnju kako ne bi propustio nijedan detalj. Čuo je pucketanje biča negde iznad svoje glave i, milujući hladni smotuljak koji je sada počivao u njegovom džepu, dopustio je da ga umiri lagano truckanje kočije.

Kočija je napustila posed Haringtonovih i kretala se u pravcu Najtsbridža, vozeći duž ivice prostranog Hajd parka. Za ne-

što manje od pola sata, stići će u Ist End, procenio je Endrju, kroz prozorčić posmatrajući metropolu. Obilazak grada ga je oduvek u jednakoj meri očaravao i zbunjivao, zato što mu je u jednom mahu prikazivao sva lica njegovog voljenog Londona, najveće prestonice na svetu, poput istaknute glave gladnog čudovišta čiji su pipci obuhvatali skoro petinu kopnene površine planete, svojim zagrljajem gušeći Kanadu, Indiju, Australiju i veliki deo Afrike. Što je kočija dalje napredovala ka zapadu, zdrava i skoro divlja atmosfera Kensingtona sve više je prepustala vlast užurbanom gradskom metežu, koji se pružao sve do Pikadilija, tog trga u samo srce pogođenog statuom boga Anterosa, osvetnika neuzvraćene ljubavi; potom, nakon što bi prošli Flit strit, počinjali su da se naziru kućerci srednje klase, koji kao da su opkoljavali katedralu Svetog Pavla, sve dok se konačno, kad bi iza njih ostali Engleska banka i ulica Kornhil, nad svetom ne bi rasprostrlo siromaštvo, beda kakvu su njegovi susedi iz Vest Enda poznavali samo kroz satirične članke u novinama *Panč*, a koja kao da je zagađivala i sam vazduh, preobraćajući ga u neku supstancu koju beše neprijatno udisati, zbog užasnog smrada koji je dopirao iz pravca Temze.

Endrju već osam godina nije išao tim putem, ali je sve to vreme proživio s izvesnošću da će pre ili kasnije ponovo preći to rastojanje, i to poslednji put. Stoga, nije čudno što je, približavajući se Aldgejt, ulaznoj kapiji u Vajtčepel, njime počeo da ovladava blagi nemir. Zašavši u taj kvart, oprezno se nagnuo kroz prozor, dok ga je istovremeno obuzimao isti onaj osećaj stida koji je iskusio u prošlosti. Nikada nije mogao da zaustavi taj neprijatni talas sramote koji ga je zahvatao usled svesti o tome da je zavirio u neki tuđi svet s hladnom radoznalošću osobe koja proučava insekte, uprkos tome što je s vremenom njegova zgađenost prerasla u neizbežnu samilost prema dušama koje su živеле na tom đubrištu, gde je grad odbacivao otpatke u vidu ljudstva. A kako je i sam mogao da se uveri, u pitanju beše sažaljenje koje je još uvek mogao da oseti, budući da se najsiromašniji deo Londona naizgled nije mnogo promenio tokom poslednjih osam godina. Beda uvek ide rame uz rame s bogatstvom, pomislio je Endrju dok se vozio tim sumornim i za-